

FLAMENCO – TÖBB MINT ÉLETÉRZÉS

Az andalúz gyökerekből kinőtt zenei és táncműfaj, a *flamenco* 2010-ben bekerült az UNESCO kulturális örökségébe. A tüzes, legtöbbször fájdalmakat megéneklő dalművészet ma virágkorát éli, a világon egyre nő a flamenco klubok és táncműhelyek száma, Japánban például 650 ilyen iskola működik, amely a Spanyolországban található akadémiák létszámán bőven tútesz. A magyarok körében is népszerű, életérzésében a miénkkel rokonságot mutató flamenco világhírű énekesnője, *Estrella Morente* december 9-én koncertezik Budapesten, a Müpában. Lapunknak adott interjújából többek között arra is választ kaphattunk, ő milyen értékeket fedezett fel Magyarországon.

- ◆ Nem valószínű, hogy *Ketama*, *Lola Flores*, *Niña de los Peines* vagy *Camarón de la Isla* neve a magyarok számára ismerősen cseng, ám *Paco de Lucía* vagy *Carlos Saura* művészete bizonyára sokak fejében fonódik össze a flamencóval, hiszen a gitárvirtuóz számos alkalommal adott nagyszerű koncertet Budapesten, Saura 1995-ben készített „Flamenco” című táncetűdjé pedig hazánkban is nagy népszerűségnek örvendett, s nem kizárólag a hispanisták körében. Estrella Morente három hatalmas spanyol művész csodálatát is élvezhette: Paco de Lucía „a legtisztább hang” címmel illette, *Pedro Almodóvar* a „Volver” című filmjének betétdalát bízta rá, *Fernando Trueba*, Oscar-díjas filmrendező pedig ma is műzsájként tartja számon. Ez alkalommal énekszóban hozza el Budapestre a spanyolok tüzes műfaját, amely a zord téli napokon igazi feltöltődésnek ígérkezik. Bár a flamencót szinte kivétel nélkül a spanyolokkal azonosítják az emberek, a szó hallatán pedig a vörös és fekete ruhákban lejtő, csettintgető, fájdalmas szerelmi történeteket megéneklő ibérek jutnak eszünkbe, a valóság ennél jóval színesebb képet fest. A magyarok által annyira kedvelt, „három a magyar igazság” szlogent a spanyolok is magukéva tehetnék a flamenco vonatkozásában, ugyanis a műfaj sajátosságait kutatva szinte kivétel nélkül e hármasságba ütközünk. Az Andalúziából világhódító útjára indult műfaj a tánc, az ének és a gitármuzsika egységére épül, harmóniájukból születhet meg a fájdalmakat, a szenvedélyt és örömet kifejező műalkotás, amely az előadók által „duende”-nek nevezett csúcspont létrejöttével adja meg azt a katartikus élményt, amely a görög drámák sűrített formájaként is értelmezhető. *Federico García Lorca*, a „Cigányrománcok” szerzője – aki maga is a flamenco rajongója, alkotója és közvetítője volt –, a spanyol operaszerzővel, *Manuel de Fallával* még flamenco dalversenyt is rendezett az Alhambrában. *Goethe* szavaival úgy írta le ezt az állapotot, mint egy olyan varázserőt, amit mindenki érez, ám egy filozófus sem képes megmagyarázni. Maga a „flamenco” szó eredetét illetően számos teória létezik, ezek közül az arab *felagmengu* (menekülő vagy föld nélküli paraszt) kifejezésből való származtatás talán a legelfogadottabb, ami a műfajt Andalúziában meghonosító romák vándorló életmódjára utal.

Mások szerint a flamenco előadóinak sziluettje, hosszú lábai leginkább a flamingókra hasonlítottak, és innen kapta a nevét a művészeti ág, de az a felfogás is közkedvelt, ami az ének jellegzetes szenvedélyességével, égető (*flameante*) mivoltával hozza összefüggésbe az elnevezést. A hangszeres kíséretre is éppígy igaz a hármasság, amelynek alapja a gitármuzsika, amely ciprusfából készült, cédrusfa nyakú és fenyőfa hátlapú flamenco hangszeren szólal meg. Ezt egy dobként funkcionáló doboz ütögetésével támogatják (cajón), illetve az előadók is hozzájárulnak a hanghatáshoz kasztanyettájuk és ujjaik csattintgatásával, cipőik kopogásával.

”

EGY NAP, AMIKOR A KÖZÖNSÉG VALÓBAN MEGÉRTI, HOGY AZ EMBEREK ÉLETÉBEN UGVANOLYAN FONTOS A MŰVÉSZ, MINT AZ ORVOS, AZ UTCASEPRŐ, AZ ÜGVEVÉD VAGY A VÍZVEZETÉK-SZERELŐ, ÉS HOGY A MŰVÉSZETBEN REJLIK A TÖRTÉNELEM LÉNVEGE, AHOGY GRANADA TÖRTÉNETE AZ ALHAMBRÁBAN, EGYIPTOMÉ A PIRAMISOKBAN, GUERNICA TELEPÜLÉSÉ PIGASSO KÉPÉBEN – ÉS HA UGVANEZEN A NAPON A MŰVÉSZ IS MEGÉRTI, HOGY TEHETSÉGE NEM EMELI ÓT SENKI FÖLÉBE, AKKOR AZ EMBERISÉG KÉPES LESZ A MŰVÉSZETBŐL TÁPLÁLKOZNI, A MŰVÉSZET PEDIG AZ EMBEREKBŐL.

Annak ellenére, hogy ma már tudományos kísérletek keretében próbálják a flamenco zenéjét algoritmusokkal leírni, matematikailag értelmezni és reprodukálni, a flamenco vonzerejét még mindig szenvedélyessége, intuitív és improvizatív jellege adja, ami miatt minden egyes előadás utánozhatatlan. A XVIII. század közepén több kultúra is keveredett Dél-Spanyolországban, ahol a mór vonásokkal is keveredett andalúz, a cigány és a Karib-tengerről érkező afrikai hagyományok találkozásából születtek meg az első flamenco dalok és táncok. A műfaj korai képviselői az utcákon, kávéházakban és színházakban adták tovább egymásnak tudásukat. Az andalúzok az eleganciáját és frissességét, a cigányok a temperamentumát, a feketék pedig a ritmusait és mozgásukat ültették át a flamencóba.

Estrella Morente nem csupán a magyarországi cigányzene és flamenco hasonlósága miatt bízik budapesti közönségében: „A magyar nép nagyon közel áll hozzám, hiszen otthonunkban sokat énekelünk Magyarországról, és mély meggyőződése, hogy számos történelmi, kulturális és zenei kapocs köt össze bennünket. A közelítés egyik legfőbb eszköze a kultúra, amiben Magyarország is bővelkedik. Gazdag történelme, legendái Granadát juttatják eszembe: eltérő civilizációk, királyságok, kormányok, más és más politikai ideológiák színhelyei voltak, de mindkettőre igaz a művészet szabadsága és a kreativitás. Kicsit úgy érzem magam, mint Sissi, akinek második hazája volt Magyarország, szerelmes volt Magyarországra és Andrássy grófba (a gróf spanyolul conde). Én ugyanígy érzek, csak az én grófont Javier Condénak hívják (Estrella férje, aki szintén tradicionális foglalkozást űz, torreador)” – nyilatkozta lapunknak a harminchat éves énekesnő. Számára talán a legnagyobb kihívást az jelentette, hogy édesapjának, a spanyolok köztiszteletben álló

Estrella Morente flamenco-előadása közben. Ljubljana, Szlovénia, 2011

művészenek, egyben a műfaj egyik hatalmas újítójának számítót Enrique Morente nyomdokaiba lépjen. Paco de Lucía mellett nagy részben neki köszönhető, hogy a flamenco nyitott a világgazne és a könnyedebb műfajok felé, és így újabb irányzatok is születhettek e „zenei világmárka” neve alatt. Estrella azonban ma már ott tart, hogy népszerűsége vetekszik 2010-ben elhunyt édesapjájéval, annak ellenére, hogy önmagát inkább a hagyományos, ortodox flamenco képviselőjének tartja, amelyet a Murciai Katolikus Egyetem Flamenkológia Tanszékének igazgatójaként az ifjúság számára is tovább hirdet.

A granadai Morente művészcsalád azonban nemcsak zeneiségéről, hanem összetartásáról is híres volt: „Egyetértek ma is azzal a kijelentéssel, hogy a család az elsőszámú mintakép a gyerekek számára, és bárcsak a gyerekeim, de akármelyik gyerek a világon olyan gyermekkort élhetne meg, mint amit én kaptam a szüleimtől. A testvéreimmel együtt (Soleá és José Enrique, akik szintén énekesek) minket az értékek, az idősek és a hagyományaink tiszteletére neveltek, emellett megkaptuk a fiataloknak kijáró szabad szárnyalás lehetőségét is. Ez talán a legnagyobb örökség, amit édesapámtól kaptam. Ezt a szülői magatartást igyekszem saját gyermekeim számára is közvetíteni.”

Művészetében a flamenco népszerűsítésén túl a generációk, eltérő nézőpontok közötti párbeszéd közvetítését is fontosnak tartja, amelynek példája, hogy önálló estjein túl főszerepet játszik az Arisztophanész „Lüszisztraté” című drámája alapján készült flamenco operában is (ugyanazzal a címmel írt egyébként 1962-ben Petrovics Emil operát), amely az Athén és Spárta közötti politikai viszály megoldására keresi a megoldást. Májusban pedig a spanyol politikai elitnek üzenve fakadt dalra, dialógusra szólította fel a kormányalakításra képtelen hispán pártokat: „Egy nap, amikor a közönség valóban megérti, hogy az emberek életében ugyanolyan fontos a művész, mint az orvos, az utcaseprő, az ügyvéd vagy a vízvezeték-szerelő, és hogy a művészetben rejlik a történelem lényege, ahogy Granada története az Alhambrában, Egyiptomé a piramisokban, Guernica települése Picasso képében – és ha ugyanezen a napon a művész is megérti, hogy tehetsége nem emeli őt senki fölébe, akkor az emberiség képes lesz a művészetből táplálkozni, a művészet pedig az emberekből. Az én ars poeticám mindennekfelett az igazság. Bármit is csinálsz, a szándékodnak az érzéseid tisztaságát kell közvetítenie, vagy nem megy át az üzenet, és nincs jelentése a mondanivalódnak. Autentikusnak kell lenni, akár mint amilyen Magyarország”. ♦

Kép - Profimedia - Red Dot

HÁRY Estély

A VÉDELMEZŐK
ÉS MŰVÉSZEK
ESTÉLYE AZ OPERÁBAN
2017. FEBRUÁR 25.

SZTÁRVENDÉGEK:

ILDEBRANDO D'ARCANGELO
ÉS
ALEKSANDRS ANTONENKO

KARÁCSONYI KEDVEZMÉNY
2016. DECEMBER 31-IG.

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

JEGYVÁSÁRLÁSSAL KAPCSOLATOS INFORMÁCIÓK:
TELEFON: +36 30 438 8610
ESTELY@OPERA.HU
WWW.HARYESTELY.HU